

SUDUR s'apliqués com nom del falcó —ocell de bec formidable— i també les serres d'Úbeda i del Moncayo devien criar nierades d'aus de presa. Hi ha -UR en basc, però a això podia correspondre -AR en ibèric; per què no?

En tot cas podem mirar com ben establert que l'ètimon és un pre-romà o ibero-basc, SŪDAR; i com una conjectura plausible el parentiu amb el mot *sudur* basco-ibèric. Que *Xodos* tingui avui o oberta no contradiu una ũ originària, puix que passà a través de l'àrab; i en català mateix és normal el canvi de *ō* en *o*, en síl·laba inicial (*LleuresC.*, 189-195). Quant al canvi de *s-* en *x-*, és el fet trivial en tota la toponímia mossàrab.

És clar que queda descartada la idea de relacionar *Xodos* amb el mossàrab granadí *xaut* «bosque de árboles» (*Palc.*, 119.27) del ll. SALTUS: -AL- podia arribar a *au* però no a *u/o* en les formes antigues del nostre, i tampoc la -T- recolzada de SALTUS es conjuminaria amb la *d*fricativa de *šudānik* o *šudankāt*.

Xola, Xoles, V. *Misc. Ar. X-*

XOLLAT, -ats

NLL menors, del veb *xollar* 'esquilar' (*DECat.* 1, 573-5): *els çòlats* camps a Crevillent a on potser duien bèsties a esquilar. El Camp de *šūlāt* a la Vall de Querol potser pel mateix, però com que és a l'entrada del poble de Porta, on hi havia hagut una torre de senyals (XXIII, 84.14), també pot ser que designés una torre escapçada.

Xop, Xopa, Xopita, V. *Misc. Mos. X- Xoquera, Xoquet, V. Xoca Xordella, V. Xardell* s.v. *Misc. Ar. X- Xoriguer, -era, V. Soriguer Xormes, V. Misc. Mos. X- Xoroi, V. Xero*

XORRIGO

Alq., torrent i font, en el te. de Pal. de M., avui veinat uns 12 k. a l'Est de la ciutat (*N.J.G.E.*) ja ben estudiat en el v. 1, 298, on arribem, com cosa versemblant, a la conclusió que aquest nom mossàrab ve de l'adj. SUBRĪGŪS 'mig-mullat' (Plini). L'Arx. Lluís Salvador (220-223) conta una llegenda de la Font de *Xorrigo* de quan l'amo i un esclau moro la feren sorgir davant una roca, i la situa a Algaida: pot ser la mateixa, potser més aviat que un homònim, car el limit amb Algaida ja no deu ser gaire més enllà a l'Est. No queda ben clar que tingui etim. inconnexa el nom d'un predi *Son Rigo* que figura en el m. Despuig; afegim que el NP estava arrelat lluny d'allà: a Santanyí, en què Romeu *Rigo* fou síndic el 1545

(Quadrado, *For. y ci.*, p. 340), i també en aquella direcció te. Felanitx hi ha *Can Xurrigo* (*Masc.* 40C10).

En fi si *Cal Surregana* que trobo en el Solsonès prop d'Olivella, enq. del Baix Navès (XXXVIII, 184.17 '21x'58), si fos un mas antic, i amb «Cal» postís, potser seria (VILLA)*SUBRIGANA deriv. del ll. clàssic *subrigare* 'ruixar, regar un poc'.

XORRO

Cf. *DECat.* ix, 589a16-b19, sembla tenir arrelament en el P. Val. quan designa una caiguda d'aigua forta, en devessall, o en doll que salta, en els camps i sobretot a muntanya. Per això hi ha bastants indrets anomenats *El Xorro, Els Xorrets* etc. Justament és en aquest cas en què tinc nota del testimoni més antic del present grup lexical: «--- Los sinch bancalets del *chorro*» vaig llegir a Guadalest en un doc. ms. de 1589, de l'arxiu del Castell (1963): vall, per cert, rica en aigües per tots costats.

D'aquí ve que a Torrent l'usin secundàriament com a nom d'un hostalet de fer berenades: n'hi anoto uns quants amb aquest genèric: El *çõro de ferro*, el *ç*. de Pasque; un altre indret del terme me l'anomenaren *çõro de Carmelo*, i avui són conreus però m'expliquen «havia estat merendero perquè llavontes hi *çõraba l'auja*» (1962). Altrament són petits salts d'aigua: «a la partida de Boires, hi ha una presa, al *çõro del Salt*, per regar-la» Benilloba; «La Casa'l *çõro*—?— hi ha un naixement d'aigua» Biar. Més d'un cop el nom propi és un arabisme conegut: «Els *çõrets* de la Favara, font dins el Barranc de la Favara» (àr. *fayyāra* 'deu'), Benifato; a Novelda les aigües de Montfort les prenen en el *çõro* de l'Assut, prop de l'Assut de la *Dèula* (àr. *dāula* 'cercle').

Encara que en el Princ. aquell mot resta estranger a la toponímia i a la llengua viva, quasi pertot, cal fer l'excepció de Ribag., començant ja per la zona entre Flamicell i Ribagorçana: *Lo Tossal del çõro* és un dels gegantins puigs penyalosos damunt Serradell (O. del Tossal de les Coques), del qual es vessa una deu de cova.

Xorrador 'saltant d'aigua'; *lo çõradõ*, indret que també en diuen *Los Fontanals*, Herbés, 1961; *El çõraq* del Salt, en el Barranc del Salt que baixa d'Aitana: Alcoleja, 1963.

La Xorrutella, en el terme de Campello (XXXVI, 107.17) sembla provenir d'un diminutiu *xorro*.

Xorrutella V. *Xorro*

XORTÀ (amb XORTAL, XETÀ i XETALS)

A) XORTÀ, la serra alta, grandiosa i encinglerada,